

Tertium, si ira deformitatem sepe consideres. Cato senior dixit, « iratum ab insano non distinguere nisi mora: iram enim esse brevem insaniam. » Plato rogatus per quid cognoscatur sapiens: « Sapiens, ait, cum vituperatur, non irascitur; cum laudatur, non extollitur: » insipiens enim est servus irae, laudi aliisque cupiditatibus impetare non potest. Et hoc est quod aiunt Hebraei, ingenium hominis cognosci כְּכֹס כְּכֹס בַּכֶּסֶס *backis, baccos, baccans*, id est in crumena, in calice, in ira. Plutarchus suadet, ut iratus se suosque mores contempletur in speculo: videns enim faciem et gestus furibundo et phrenetico similes, detestabitur cavebitque iram. Nam, ut ait Philomon, « insanimus omnes cum irascimur. »

Quartum, si cogites iram rationi caliginem ofundere, turbare sana consilia, convictum, regimen, politiam. Demonax rogatus a duce, qua ratione optime praesesset exercitui, respondit: Si iracundia vacaris: si cogites non homini, sed vitio irascendum: si instar medici aegroti non indignis, sed placide ejus morbum animi cures.

Quantum, si cogites rei vilitatem ob quam irascaris, sicutque injuriam extenuas dicasque: Inimicus mihi non nocuit, sed nocere voluit; et cum illum in potestate videris, vindictam putes vindicare potuisse: magnum vindictae genus est ignoscere, et ignoscendo vincere.

Septum, si cupiditates, ob quas ademptas irascaris, ex animo extirpes. Fecit hoc Anachoreta ille, de quo Nicephorus, lib. XI, cap. XLIII. Denique si cogites mansuetudinem Christi in cruce. 32. ESTOTE AUTEM INVICEM BENIGNI. — Comes et blandi, haec est radix omnis patientiae et charitatis, quam opponit amaritudini. Ira enim non extinguitur ira, sicut nec ignis igni: sed sicut ignis

aqua, ita ira extinguitur patientia et benignitate, ait Chrysostomus. Pro benigni graeco est *επιεικής*, quod non tantum benignum, sed et beneficium commodum, utilem significat. Unde Christus Gentium quorundam proprium nomen fuit, qua ratione perperam Gentiles quidam Christiani Dominum *Christum* vocarunt. Vide quo de Christis et chrestologia dicta sunt Rom. XVI, 18.

MISERICORDES, — *εὐσπλαγχνος*, quasi honorum viscerum, aut viscerales; respondet enim Hebraeus *רחמים racham*, quod significat ex intimis visceribus misereri, ut omnia viscera videantur commoveri dolore et commiseratione miseris proximi. Tales sunt viri sancti, qui in visceribus, id est intime, sentiunt et dolent paupertatem, ærumnas et afflictiones proximorum, praesertim spirituales, quique viscera misericordiae omnibus exhibent.

DONANTES INVICEM, SICUT ET DEUS IN CHRISTO DONAVIT VOBIS. — Graecum *ἀλλήλων δωροῖς* significat *donantes*, id est largientes, libenter dantes, vel, ut Vatablus vertit, *gratiam exhibentes vobismetipsis* q. d. Si quid alteri donas, largiris, benefacis, gratiam prestas, id non tam illi quam tibi ipsi praestas: meritum enim tuae beneficentiae tibi accumulatas, quod longe plurius est quam donum quod proximus a te accipit. Verum *secundo*, melius Syrus, Chrysostomus, Theophylactus, Eusebius vertunt, *donantes*, id est condonantes, q. d. Condone mutuas injurias, sicut et Deus « in Christo, » id est per Christum, « donavit, » id est condonavit, « vobis » vestras contra se offensas et peccata. Ethnici et ingrati, ut recte dixit B. Thomas Morus, beneficia pulveri; si quid mali patiantur, marmori insculpunt: Christiani vero est, maleficia pulveri, beneficia marmori insculpere.

Christus
nis enim
his ovari
alia be
aliquat

Condo-
nando
injuria

CAPUT QUINTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Primo, pergit Ephesios hortari, ut Christum quasi filii imitentur, fugiantque libidinem, scurrilitatem, stultiloquium caeteraque opera tenebrarum tanquam filii lucis.

Secundo, vers. 15, monet ut redimant tempus faciendo Dei voluntatem, et implendo se, non vino, sed Spiritu Sancto, in psalmis, hymnis et canticis spiritualibus.

Tertio, vers. 22, vult uxores subditas esse viris, viros autem diligere uxores, sicut Christus dilexit Ecclesiam: sunt enim duo in carne una, atque Sacramentum hoc magnum est: Ego autem dico, inquit, in Christo et in Ecclesia.

1. Estote ergo imitatores Dei, sicut filii charissimi: 2. et ambulate in dilectione, sicut et Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis. 3. Fornicatio autem, et omnis immunditia, aut avaritia nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos: 4. aut turpitudine, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quae ad rem non pertinet; sed magis gratiarum actio. 5. Hoc enim scitote intelligentes, quod

omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, quod est idolorum servitus, non habet hereditatem in regno Christi et Dei. 6. Nemo vos seducat inanibus verbis: propter haec enim venit ira Dei in filios diffidentiae. 7. Nolite ergo effici participes eorum. 8. Eratis enim aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino. Ut filii lucis ambulate: 9. fructus enim lucis est in omni bonitate, et justitia, et veritate: 10. probantes quid sit beneplacitum Deo; 11. et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redarguite. 12. Quae enim in occulto fiunt ab ipsis, turpe est et dicere. 13. Omnia autem quae arguuntur, a lumine manifestantur: omne enim, quod manifestatur, lumen est. 14. Propter quod dicit: Surge qui dormis, et exurge a mortuis, et illuminabit te Christus. 15. Videte itaque fratres, quomodo caute ambuletis: non quasi insipientes, 16. sed ut sapientes: redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. 17. Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quae sit voluntas Dei. 18. Et nolite inebriari vino, in quo est luxuria: sed implemini Spiritu Sancto, 19. loquentes vobismetipsis in psalmis, et hymnis, et canticis spiritualibus, cantantes et psallentes in cordibus vestris Domino. 20. gratias agentes semper pro omnibus, in nomine Domini nostri Jesu Christi, Deo et Patri. 21. Subjecti invicem in timore Christi. 22. Mulieres viris suis subditae sint, sicut Domino: 23. quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesiae, ipse salvator corporis ejus. 24. Sed sicut Ecclesia subjecta est Christo, ita et mulieres viris suis in omnibus. 25. Viri, diligite uxores vestras, sicut et Christus dilexit Ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea, 26. ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquae in verbo vitae, 27. ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquod hujusmodi, sed ut sit sancta et immaculata. 28. Ita et viri debent diligere uxores suas ut corpora sua. Qui suam uxorem diligit, seipsum diligit. 29. Nemo enim unquam carnem suam odio habuit: sed nutrit et fovet eam, sicut et Christus Ecclesiam; 30. quia membra sumus corporis ejus, de carne ejus et de ossibus ejus. 31. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem suam, et adhaerebit uxori suae: et erunt duo in carne una. 32. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo et in Ecclesia. 33. Verumtamen et vos singuli, unusquisque uxorem suam sicut seipsum diligit: uxor autem timeat virum suum.

1. ESTOTE ERGO IMITATORES DEI, SICUT FILII CHARISSIMI. — Syrus vertit, estote igitur *מתדמין* *metdammin*, id est conformes Deo. Pendet haec sententia a fine capituli praecedentis, ubi dixit: « Donantes invicem, sicut et Deus in Christo donavit vobis. » Cui statim subdit initium hujus capituli: « Estote ergo imitatores Dei; » ut scilicet sicut Deus vobis condonavit offensas vestras, ita et vos proximi condonatis ea quae in vos peccarunt; et sicut Deus, inquit Hieronymus, solem oriri facit et pluit super bonos et malos, sic etiam vos bonitatem vestram super omnes homines effundatis. Rationem et stimulum subdit dicens: « Sicut autem filii charissimi, » q. d. Filiorum est imitari suos parentes; alioqui degeneres et spurii habebuntur; atqui pater noster, scilicet Deus, clementissimus est et benignissimus in omnibus, facillimeque offensas nobis condonat: ergo et nos qui sumus ejus filii, clementissimos, facillimos in offensis nostris condonandis, et beneficentissimos in fratres et proximos nostros esse decet; unde explicans subdit:

2. ET AMBULATE IN DILECTIONE, SICUT ET CHRIS-

TUS DILEXIT NOS. — Magna dignitas est Deum imitari; et « hoc est, ait Ambrosius, lib. I *De Abraham*, cap. II, quod pro magno inter septem sapientium dicta celebratur: Sequere Deum. Sic Abraham factus praeventi dicta sapientium, et secutus Deum exivit de terra et cognatione sua. »

Rursus, Deum in potentia, magnificentia et ceteris similibus, ait Hieronymus, imitari non possumus: possumus tamen in humilitate, mansuetudine et charitate eum a longe sequi et imitari. Hinc « Christus, ait S. Augustinus, serm. 40 *De Verbis Domini*, clamat: Tollite jugum meum super vos, et discite a me non mundum fabricare, non cuncta visibilia et invisibilia creare, non ipso in mundo mirabilia facere, et mortuos suscitare; sed quoniam mitis sum et humilis suscitare; sed quoniam mitis sum et humilis corde. » Scripsit D. Thomas Opuscul. 62 *De divinis Moribus*, in quo pulchre docet quos mores Dei, et quomodo imitari debeamus, quos non.

Primo, inquit, Dei immutabilitatem imitari oportet per constantiam in adversis et prosperis; praesentiam, per providentiam novissimorum; æquanimitatem, ut nullo tristi casu turbemur;

Deus a
nobis
imitau-
dus in
buntur;
condo-
nandis
offensis,
et man-
suetudi-
na.

berto Magno notavit Molanus, cap. LXVIII De Imaginibus.

Verum quod ad presentem locum attinet, communis et vera lectio est *iniquitas*, id est *illucescit*, non *iniquitas*, id est *continget te* Christus. Ita enim legit Noster, Syrus, et passim jam Graeca et Graeci. Itaque legendum esse patet ex precedentibus: hactenus enim a vers. 8, de luce et illuminatione egit, non autem de contactu. Denique aptissime dicitur dormienti et mortuo: Surge qui dormis, et exurge a mortuis, et illuminabit te Christus, ut solem justitiae aspicias; minus autem recte dicitur: Et continget te Christus.

Adde, Apostolum de Adamo non loqui, sed de peccatoribus quibuslibet; cuique enim peccatori inquam: « Surge qui dormis, » etc.

Ver. 15.

15. VIDETE ITAQUE, FRATRES (non jam in tenebris, sed in Evangelii clara die et luce, quando vivendi et cernendi est facultas, constituti), QUOMODO CAUTE (ἀκριβῶς, id est diligenter, circumspecte, accurate, scientes et cogitantes vos vestrae omnia in tanta luce ab omnibus videri et notari) AMBULETIS (conversamini) NON QUASI INSPIENTES. — Valde enim insipientes sunt qui ad solem hunc Evangelii oculos claudunt, vel sub eo pudenda faciunt, quasi adhuc in nocte et tenebris ignorantiae Dei versarentur. Maxime autem insipientes sunt, qui tempus hoc breve nobis ad beatam aeternitatem comparandam concessum prodigunt, imo eo abutuntur, ut aeternam miseriam sibi accersant. Unde sequitur:

Ver. 16.

Quid sit Redimere tempus? Prima expositio.

16. REDIMENTES TEMPUS, QUONIAM DIES MALI SUNT. — Anselmus explicat, q. d. Apostolus: Tempus et anteactae vite peccata fiendo et penitendo redimite. Ut respiciat Apostolus ad vers. 8: « Eratis enim aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino; » unde immediate ante praemisit: « Videte itaque, fratres, quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes, » upote nunc facti lux in Domino, « redimentes tempus, » ut illud olim luxu et peccatis perditum, jam recuperetis, ac tanto diligentius et ferventius illud expendatis, quanto illud olim negligentius et licentius prodegistis, ut illius iacturam hac diligentia et fervore sarcias et redimatis: hoc enim proprie est redimere. Verum sic potius dixisset Apostolus: Redimentes tempus praeteritum; jam autem dicens tantum, « Redimentes tempus, » videtur intelligere praesens. Sequitur enim: « Quoniam dies mali sunt; » alioqui dixisset: Quoniam dies praeteriti mali fuerunt; nisi *sunt* ample accipias pro *fuerunt* et *sunt*; uti enim fuerunt mali, sic etiam nunc sunt mali. Est ergo haec expositio probabilis aequae ac moralis et pia. Excitat enim eos qui in infidelitate, luxu et peccatis, aut in desidia et tepiditate multum temporis multosque annos perdidissent, ut hoc damnum recuperent novo fervore, intendendo, et duplicando, ac triplicando acta, abstinencia, mortificationis, charitatis et aliarum virtutum, in modico vite: quod eis restat,

ut paucis annis, qui supersunt usque ad mortem, tantum meritorum sua sedulitate acquirant, quantum alii, qui a puero Deo servierunt, quantumque ipsimet acquisivissent, si priores annos in fide et obsequio Dei fervide expendissent. Hoc secundum Latinam versionem, nam Graecam ἀποποιήσατε, non redimentes, sed ementes, et ad verbum *ementes* significat, de quo mox.

Secundo, alii exponunt sic: Deus, inquam, saepe peccatoribus tempus, quod secundum naturam vivere debent, propter peccata dimittit, juxta illud Psal. LIV, 24: « Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos. » Quam ob causam illis 120 annis, quos usque ad diluivum Deus hominibus praescripserat, 10 annos detraxit Gen. vi. Cum igitur Deus solet tempus vite propter peccata diminuire, is qui bene agit, recte dicitur illud redimere, quoniam illud vite spatium, quod alioqui si peccaret, erat sibi Dei iudicio detrahendum, quasi bonis operibus redimit, impletque dies omnes sibi ad vivendum a natura definitos, itaque moritur plenus dierum instar Abrahae.

Tertio, S. Augustinus, serm. 24 De Verbis Apostoli, asserit eum tempus redimere, qui illud aufert negotiis saecularibus, ut quiete sua fruatur Deoque vacet: « Quando, inquit, aliquis tibi infert litem, perde aliquid ut Deo vaces, non litibus: id enim quod perdis, pretium est temporis. Sicut enim das nummos et panem emis, itaque aliquid amittis et aliquid acquiris: sic perde nummos, ut emas tibi quietem, id est, tempus vacandi Deo: hoc enim est tempus redimere. »

Rursus scripsit in hanc Apostoli sententiam idem Augustinus hom. 10, inter 30, tom. X, ex qua accipe hos flosculos: « Dies malos duae res faciunt, malitia et miseria. Regenerati dies malos ducimus, quousque finiatur poena mortalitatis, et succedat gratia summæ felicitatis. Nemo dicat: Parentes nostri dies bonos habuerunt, nos malos habemus. Recitata est ipsis et haec Apostoli sententia. Ex eo quod lapsus est Adam et de paradiso projectus, nunquam fuerunt dies nisi mali. Istos pueros qui nascuntur interrogamus, quare a ploratu incipiunt qui et ridere possunt. Lacrymas testes sunt miseriae. » Et inferius: « Redimere tempus hoc est, quando aliquis tibi ingerit litem, perde aliquid, ut redimas tempus quo vaces Deo: sic enim dum vestem emis, nummos amittis, vestem acquiris. Punicum est proverbium: Ut habeas tempus quietum, perde aliquid. Pestilentia ante ostium venit, et nummum quaerit: duos illi da, et ducat se. Pestilentia est homo malus, ligator, calumniator, proditor. Iste talis sic est, quomodo pustula mala in corpore, quam cum aliqua particula tollis de corpore, ne venenum totum corpus occupet, et animam petat. In lite everteris cogitationibus tuis, irritaris adversus adversarium tuum: ecce tempus perdidisti. Quanto melius nummum amittes, et tempus redimeres? Calumniosus vero hic non

gaudeat. Ille qui propter vitandam calumniam tempus a te redemit, hic tolerat dies malos: tu qui calumniis pascaris, et hic habes dies malos, et post dies ipsos habiturus es in die iudicii peiores. »

Quarto, S. Hieronymus censet tempus cum a Deo datum sit, ut hominibus in bonis operibus serviat, quasi captivum teneri, quando in malis operibus insumitur; ideoque per bona opera redimendum, et ex captivitate in libertatem quasi vindicandum esse. « Quando tempus, inquit, in bono consumimus, emimus illud, et proprium facimus, quod malitia hominum venditum fuerat: sicque dies malos in bonos vertimus, et facimus illos non praesentis saeculi, sed futuri. » Proprie ergo S. Hieronymus accipit *redimere*, quasi sit rursus emere id quod venditum erat. Sic Nazianzenus ait, ἡ ἀγορά τοῦ χρόνου καὶ τῆς αἰῆς, id est *redimit mundum magno pretio*: nam Christus pretio sanguinis eum redemit et captivitate peccati et diaboli.

Quinta expositio.

Verum nota: « Redimere » hic idem est quod emere; sic redemptores veticgalium vocabamus eorumdem emptores. Nam graeco est ἀγοράζω, id est *emere*, id est mercantes et ementes occasionem et opportunitatem, sive tempus hoc opportunum ad bene agendum, ad lucra caelestia comparanda, q. d. Studiose emite opportunitatem proficiendi in via Dei et virtute, et bona opera ac merita accumulandi: emite, inquam, eam quarumvis rerum dispendio. Ita Theophylactus, v. g. conviviorum et recreationum iactura emite tempus studendi, orandi, bene faciendi. Unde S. Augustinus, hom. 4 inter 50: « Quid est, ait, redimere tempus, nisi, cum opus est, etiam detrimento temporalium commodorum, ad aeterna quaerenda et capessenda, spatia temporis comparare (1) ? »

Vis scire quam pretiosum sit hoc tempus, vis scire ejus pretium? interroga damnatos, ipsi id sciunt per experientiam. Prodeat ex abisso unus dives Epulo. Die nobis, o Epulo, quid dares pro anno uno, pro die, pro hora hujus temporis? Darem, inquit, mundum universum, darem mille mundos, si habeream; darem delicias omnes, opes omnes, tormenta omnia. O si daretur vel momentum respiciendi, penitendi, veniam emerendi: illud emerem omnibus laboribus, penitentibus, afflictionibus, quas unquam homines tolerarunt, aut etiamnum tolerant in Purgatorio vel inferno, etiamsi illae centum millia, imo mille miliones annorum durarent!

Interroga animas in Purgatorio. Dicent illae: Si possemus redire ad tempus merendi et satisfaciendi, emeremus illud non auro, non gemmis totius orbis, sed sanguine et vita, imo mille mortibus.

(1) Allioi: « Redimentes tempus, » id est, occasiones ac opportunitatem bene agendi, meritaque vestra, ideo et thesaurum in caelis, augendi, avidè arripientes.

